

Naujagimio kraujo paėmimo reikalavimai ir rekomendacijos

2 versija, 2021-01-29

Santrumpos

ĮMAL – įgimtos medžiagų apykaitos ligos;

MGC – VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų Medicininės genetikos centras;

VNT – Visuotinis naujagimių tikrinimas;

VUL SK – VšĮ Vilniaus universiteto ligoninė Santaros klinikos.

1. INFORMACIJA APIE VNT

- 1.1. Prieš paimant naujagimio kraujo, gimdyvė arba atstovas informuojami apie VNT dėl ĮMAL naudą, VNT dėl ĮMAL neatlikimo riziką ir vykdymo tvarką (informacija tėvams, informacija ASPĮ specialistams).

2. NAUJAGIMIO KRAUJO PAĖMIMO LAIKAS

- 2.1. Naujagimio kraujo imama gimdymo stacionare 3–5 naujagimio gyvenimo dieną, bet ne anksčiau kaip po 48 val. po pirmo maitinimo ir ne vėliau kaip penktą gyvenimo dieną.
- 2.2. Iki 48 val. po gimimo naujagimio kraujo rekomenduojama imti tik tais atvejais, jei yra aišku, kad vėliau naujagimio kraujo paimti nepavyks dėl objektyvių priežasčių (pvz., ypač sunki naujagimio būklė, socialiai neatsakingi naujagimio tėvai/atstovai).
- 2.3. Būtina tyrimo kortelėje žymėti kraujo paėmimo laiką! Pagal kraujo paėmimo laiką VNT laboratorijos darbuotojai gali įvertinti ar reikia kartoti tyrimą ir susisiekti su naujagimio tėvais/atstovais.

Pastabos

- Tyrimų duomenimis 8 proc. tėvų, išvykę iš gimdymo stacionaro per pirmas dvi paras po naujagimio gimimo (iki 48 val.) nepaiso reikalavimo/pasižadėjimo duoti naujagimio kraujo VNT tyrimams.
- Iki 48 val. po gimimo paimtame kraujyje galima diagnozuoti 80 proc. galaktozemijos ir adrenogenitalinio sindromo atvejų, tačiau tyrimai dėl įgimtos hipotirozės ir fenilketonurijos gali būti klaidingai neigiami. Todėl, naujagimiui, kuriam kraujas yra paimtas iki 48 val. po gimimo yra būtina kartoti kraujo paėmimą ne vėliau kaip iki 14 gyvenimo dienos.

3. NAUJAGIMIO KRAUJO PAĖMIMO TVARKA

- 3.1. Naujagimio kraujo imama ant Tyrimo kortelės (1 pav.).
- 3.2. Iki ir po kraujo paėmimo Tyrimo kortelė saugoma nuo bet kokio galimo užteršimo:
  - 3.2.1. Tyrimo kortelė saugoma švarioje ir sausoje vietoje;
  - 3.2.2. Saugoti Tyrimo kortelę nuo tiesioginės saulės šviesos;
  - 3.2.3. Saugoti Tyrimo kortelę nuo bet kokios kilmės garų (dažų, klijų, organinių tirpiklių);
  - 3.2.4. Laikyti Tyrimo kortelę toliau nuo mišinėlių miltelių, pudros, antiseptikų, šlapimo mėginių ir t.t.;
  - 3.2.5. Neliesti kraujo paėmimui skirtos Tyrimo kortelės vietos (užteršimo pavojus).

Informacija apie naujagimį Kraujo paėmimo data _____ ir laikas _____ Svoris (gramais) _____ Gestacinės savaitės _____ Gimimo eiliškumas (esant daugelavasiem nėštumui) _____ iš _____ Lytis: Vyr. ☐ Mot. ☐ Neaiški ☐ Sveikas ☐ Nesveikas ☐ Kraują paėmė (A.V.) _____		Informacija apie gimdyvę Tiksli gyvenamoji vieta _____ Gimimo data _____ ir laikas _____ Kraujo paėmimo data _____ ir laikas _____ PAVARDĖ (didžiosiomis raidėmis) _____ VARDAS (didžiosiomis raidėmis) _____ ASPĮ pavadinimas _____ VNT Nr. _____ Pakartotinis ☐		VNT Nr. _____ Brūkšninio kodo vieta _____	903™ [LOT] XXXXXXXXXWXXX
---	--	--	--	--	-----------------------------

1 pav. Tyrimo kortelė.

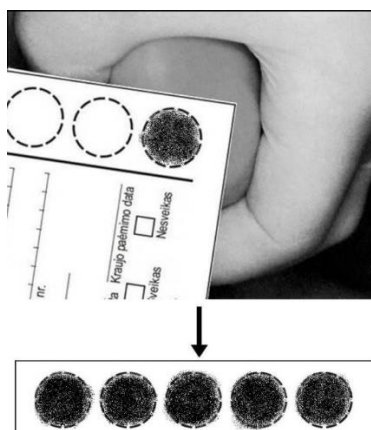
- 3.3. Sveikatos priežiūros specialistas, prieš imdamas kraują, užpildo visas tyrimo kortelės eilutes ir visus langelius.
- 3.4. Įprastai naujagimio kraujo imama iš naujagimio kulno. Tinka ir veninis kraujas bei arterinis kraujas **be jokių priedų** (antikoagulantai iškreipia tyrimų rezultatus!).
- 3.5. **Virkštelės kraujas netinka** (motinos kraujo priemaiša gali lemti klaidingus rezultatus).
- 3.6. Jei naujagimiui reikalingas **kraujo perpylimas**, kraujo VNT tyrimams imama iki perpylimo arba po perpylimo praėjus 24–48 val. Kortelėje būtina pažymėti, kad kraujo imta po kraujo perpylimo.
- 3.7. Dūrio į kulną vieta parenkama medialiai nuo linijos, nuvestos nuo nykščio iki kulno, arba lateraliai nuo linijos, nuvestos nuo ketvirto tarpupirščio iki kulno. 2 paveiksle dūrio vieta užbrūkšniuota.

2 pav. Dūrio vieta.

- 3.8. Dūrio vieta dezinfekuojama ir nuvaloma sausai (arba leidžiama dezinfekcinei medžiagai išdžiūti, nes nevisiškai išdžiūvusi dezinfekcinė medžiaga gali iškreipti tyrimų rezultatus). Nerekomenduojama dūrio vietoje naudoti anestetikų, kremų ar kt., nes šios medžiagos gali iškreipti tyrimų rezultatus.

- 3.9. Kulnas praduriamas vienkartinio lancetu (skarifikatoriumi), kurio galiuko dydis – 2 mm. Nerekomenduojama naudoti lancetų (skarifikatorių), kurių galiuko dydis yra 1 mm, nes kraujas gali atsiskiesti audinių skysčiu.
- 3.10. **Savaime prasisunkęs** pirmas kraujo lašas steriliai nuvalomas (pirmame kraujo laše yra audinių skysčio, kuris gali iškreipti tyrimų rezultatus).
- 3.11. Koją imant kraują neturi būti pakelta ar nuleista, rekomenduojama horizontali kojos padėtis kūno (ir širdies lygio) atžvilgiu.
- 3.12. Prie kito susidariusio didelio kraujo lašo pridedama Tyrimo kortelė ir leidžiama kraujui tolygiai persisunkti per pažymėtus Tyrimo kortelėje skritulius. Prie kraujo lašo Tyrimo kortelė dedama tik iš vienos pusės, **neliečiant naujagimio odos** (žaisdos kontaktas su kortele gali sustabdyti kraujo tekėjimą).
- 3.13. **Stipriai nespausti vietos apie dūrį**, nes gali įvykti kraujo hemolizė arba kraujas gali būti atskiestas audinių skysčiu. Kraujo tekėjimui pagerinti rekomenduojama švelniai masažuoti kulną aukščiau dūrio vietos.
- 3.14. Visi penki Tyrimo kortelėje pažymėti skrituliai turi būti **tolygiai persisunkę krauju** (3 pav.).
- 3.15. Jei kraujo paėmimas yra apsunkintas dėl naujagimio sveikatos būklės (pvz.: hemodinamikos sutrikimai, hipotrofija, gilus neišnešiotumas), leidžiama pilnai užpildyti tik 3 skritulius.

3 pav. Tyrimo kortelės persunkimas krauju.

- 3.16. Paėmus kraujo, koja pakeliama aukštin, o dūrio vietoje pridedamas sterilus tvarstis.
- 3.17. Padėta horizontaliai, Tyrimo kortelė džiovinama 3–4 val. kambario temperatūroje, saugant nuo tiesioginių saulės spindulių.

4 pav. Teisingai paimtas kraujo lašas.

4. TYRIMO KORTELIŲ TRANSPORTAVIMAS

- 4.1. Tyrimo kortelės su gerai išdžiovintais naujagimių kraujo ėminiais siunčiamos paštu ar pristatomos nedelsiant, bet **ne vėliau kaip per 72 val.** nuo kraujo paėmimo, **adresu:**

Medicininės genetikos centras
VšĮ VUL Santaros klinikos
Santariškių g. 2
LT-08661 Vilnius.

- 4.2. Tyrimo kortelės turi būti siunčiamos popieriniuose vokuose ar pakuotėse. Nenaudoti jokių plastikinių pakuočių!
- 4.3. Niekada nepakuoti Tyrimo kortelių su ne iki galo išdžiūvusiais kraujo mėginiais (bakterinio augimo pavojus!).

Tyrimo kortelės turi būti siunčiamos reguliariai.